

Kristiansund kommune
I medvind uansett vær

Landbruksplan for Kristiansund

PLANDATA:

Politisk vedtatt Dato	Planens effektmål/ Hensikt	Ansvarlig enhet	Overordnede planer og nasjonale føringer (Opprømsing)
	Planen skal være et styringsdokument for å systematisk arbeide mot nasjonale og lokale mål for landbruket i kommunen	Enhet for samfunnsutvikling	• Landbruks-, matpolitikk ,St.meld 9 (2011-2012) • Plan og bygningslov • Jordlov • Skogbrukslov • Naturmangfoldslov • Viltlov • Lov om Kulturminner • Friluftsløven • Kristiansund kommuneplan, Samfunnsdel

Planlagt revisjon Dato	Saksnr. i Public 360	Forfatter(e)
	19/07684	Rolf Amundsen, Landbrukssjef i Gjemnes Medvirkere Deltakere Kjetil Tore Fjalestad, Christanse Reitan Yttervik, Frei Bondelag og Frei Bonde- og småbrukarlag

Erstatter plan «Landbruksplan for Frei 2003 -2006» saks nr. 2010/1250 i ePhorte

INNLEDNING.

Kort sammendrag og litt om planarbeidet

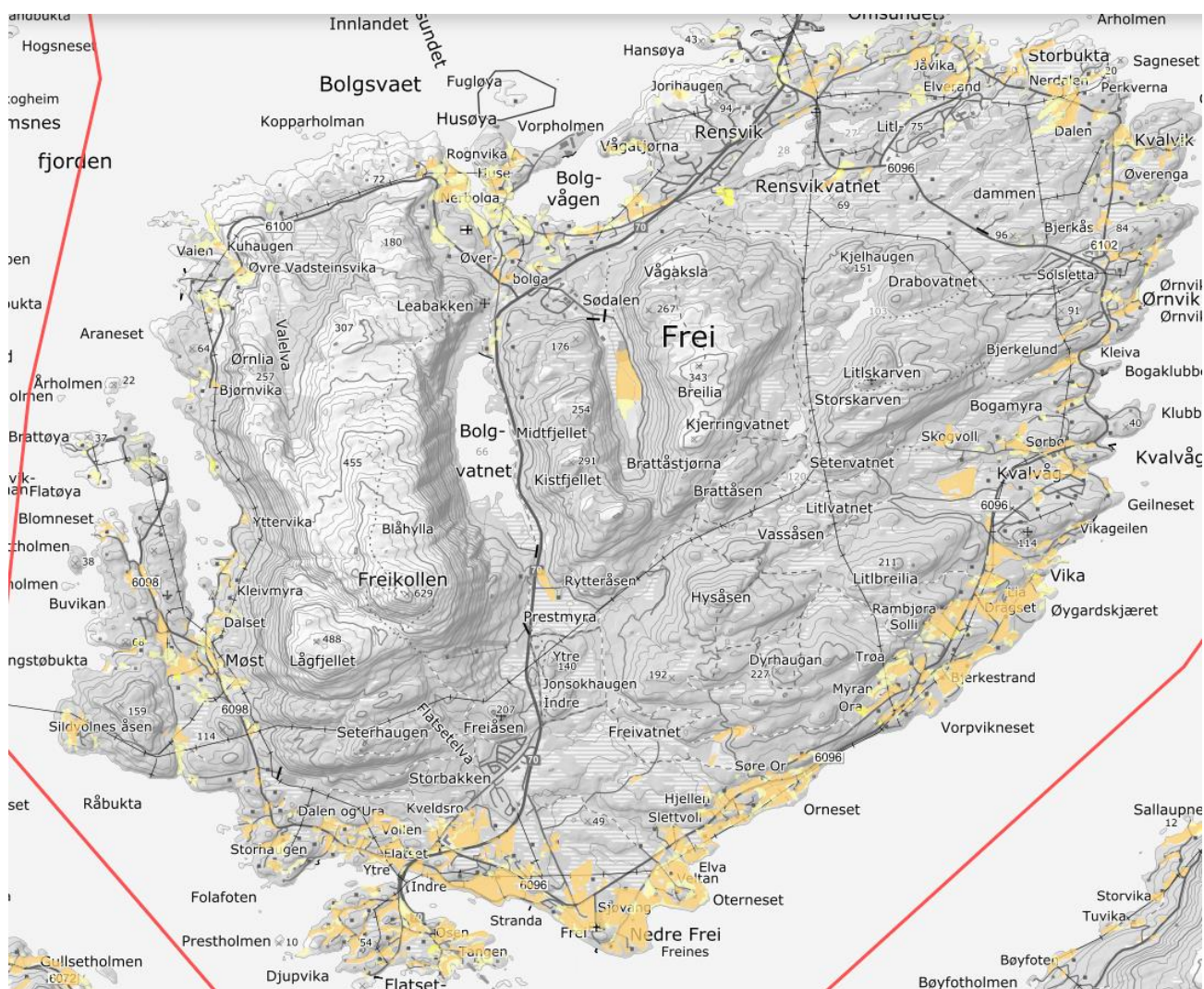
Mandat:

I kommunal planstrategi for 2016-2019 ble det pr. 28.11.16 vedtatt at det skal utarbeides en landbruksplan for Kristiansund kommune. Landbruksplanen skal gi innspill til kommuneplanarbeidet om arealvurderinger, politiske prioriteringer og virkemiddelbruk.

Det er viktig for landbruksnæringen i Kristiansund at det er gode produksjonsvilkår, rekruttering til næringen. Nærhet til markedet for landbruksprodukter er også et fortrinn for enkelte produksjoner.

Medvirkning og innspill i planarbeidet:

- Frei Bondelag
- Frei Bonde og Småbrukerlag.

Figur 1 som viser ulike arealbrukstyper i Kristiansund kommune.

Status for landbruket i Kristiansund:

Kristiansund kommune var ikke tidligere en landbrukskommune, men etter kommunesammenslåingen med Frei i 2008 ble kommunen en landbrukskommune med et aktivt og levende landbruk. Landbruket i Kristiansund har verdi både lokalt og nasjonalt, og bidrar til selvforsyning av mat. Det meste av landbruksdriften i Kristiansund kommune foregår på Frei. Omtrent 3,5 % av øya er jordbruksareal. Skogsarealet utgjør ca. 27%, dette inkluderer både produktiv og uproduktiv skog. For at landbruket skal sikres for fremtidige generasjoner er det essensielt at landbrukets produksjonsarealer ivaretas. På grunn av topografien består produksjonsarealene i Kristiansund ofte av mange mindre jord- og skogteiger, noe som er vanlig i vår region. Av klimatiske årsaker er de fleste av disse godt egnet til grasproduksjon, men det er også gode muligheter for poteter, grønnsaker og bærproduksjon. Landbruket i Kristiansund leverer kjente nasjonale merkevarer som Tine og Gilde.

Landbruket i Kristiansund har tre merkevarer som står sterkt i befolkningen:

- Jordbær fra Frei. *Freibær* er en ettertraktet merkevare som står sterkt i befolkningen.
- Potet fra Frei er etablert som merkevare og er å få i butikker i Kristiansund og en del nabokommuner.
- Ytre Nordmøre Slakteri AS

På Frei er det mye utmark som kunne vært benyttet som utmarksbeite i sommerhalvåret. Dette er ikke praktisk mulig per i dag på grunn av at det ikke er sperregjerder som hindrer beitedyr å havne på steder de ikke hører hjemme. Dette kan endre seg nå som det har kommet nye tekniske løsninger som elektroniske gjerder basert på GPS-teknologi.

Det er viktig å opprettholde store sammenhengende arealer, det vil sikre mest mulig rasjonell drift.

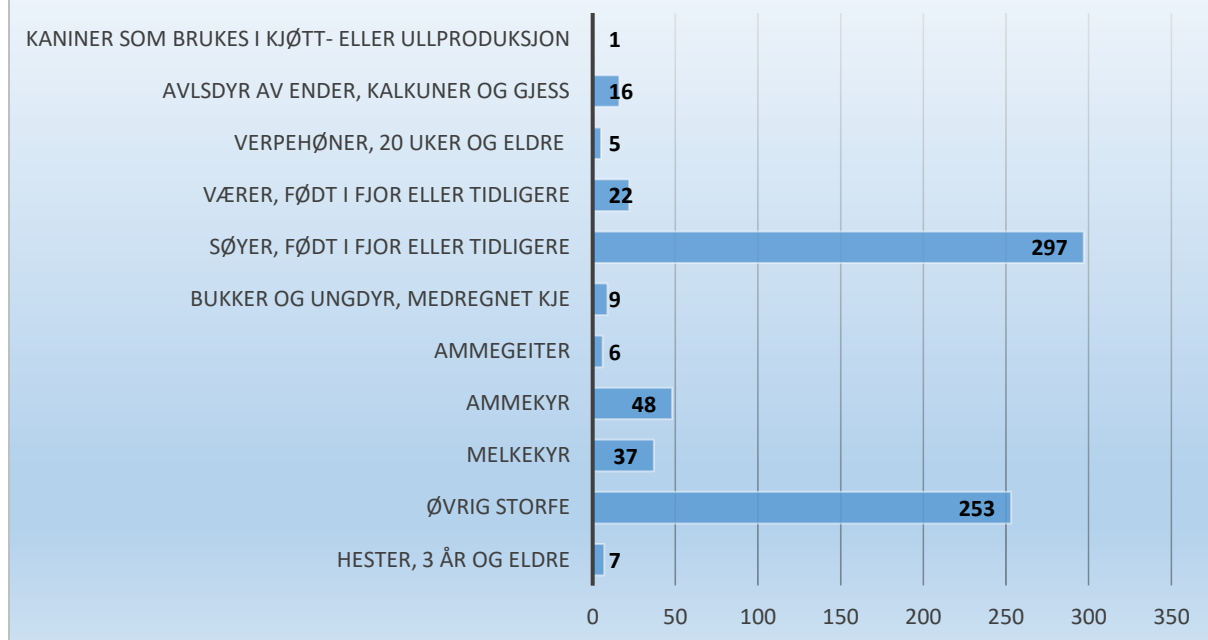
- a. Landbruksareal, dyrka mark: Arealet er lite endret de siste 10 årene. Areal som får tilskudd har denne fordelingen for 2018. (Kilde: Landbruksdirektoratet)

Grovfôr	Potet	Bær
2854 da	24 da	44 da

I 2019 produserte landbruket i Kristiansund kommune følgende:

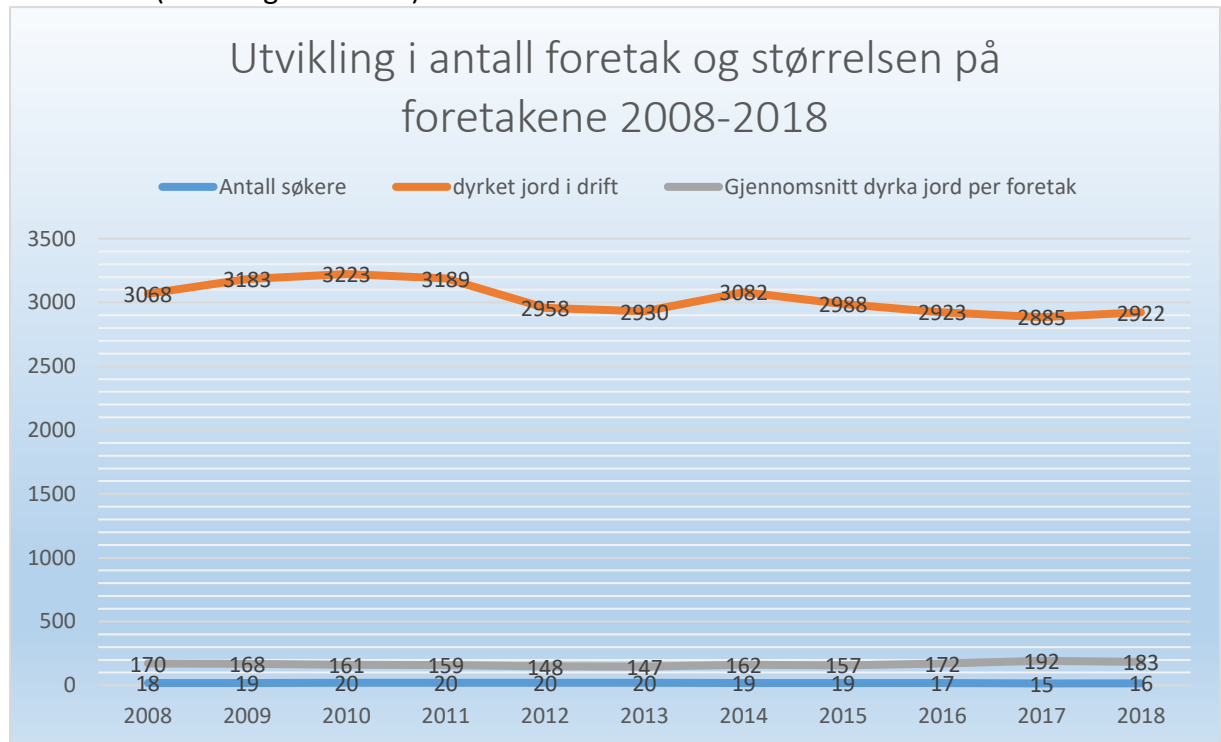
Kjøtt	Melk	Potet	Bær
88 000 kg	290 000 liter	1 900 kg	21 784 kg

Fordeling av husdyr 2018

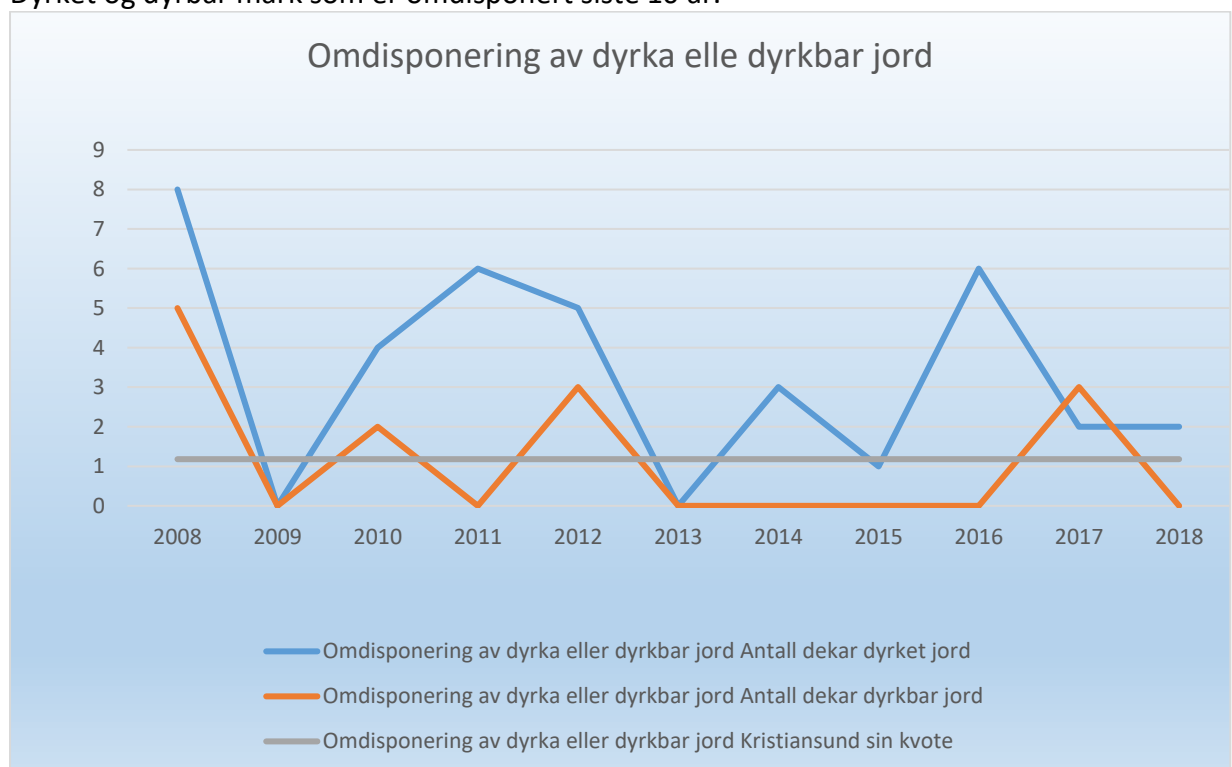
Figur 2* Antall hester i figuren over er det antallet det er søkt om produksjonstilskudd for, det virkelige tallet på antall hester er mye høyere, det kan anslås til å være ca. 140.

a. Bruk i drift (Utvikling siste 10år)

Figur 3

b. Dyrket og dyrbar mark som er omdisponert siste 10 år.

Figur 4 viser dyrka og dyrkbar jord omdisponert i Kristiansund kommune i perioden 2008-2018. Kilde: SSB, KOSTRA-tall

Man ser i figuren at enkelte år overskrider Kristiansund kommune sin kvote på 1,18 dekar ifølge nasjonal jordvernstrategi vedtatt av stortinget i 2015.

- c. Det er igangsatt et prosjekt for utarbeidelse av skogbruksplaner i kommunene Kristiansund, Gjemnes, Eide og Averøy i regi av Allskog. Disse planene blir en ressursoversikt for hver enkelt skogeier. Arbeidet med skogbruksplanene er ventet å komme i gang i løpet av februar 2020, og er planlagt ferdig i løpet av 2021. Innbakt i dette prosjektet er at det blir gjort miljøregistreringer i skogen (MIS) slik at skogen tilfredsstiller Norsk PEFC skogstandard. Dette er et krav for å få levert tømmer.

Kort om aktuelle lover og føringer.

Føringer

Kommuneplanen

Kommuneplanens samfunnsdel er styrende for all planlegging i kommunen, både administrativt og politisk. Kommuneplanens arealdel angir hovedtrekkene i arealdisponeringen og rammer og betingelser for hvilke nye tiltak og ny arealbruk som kan settes i verk. Den revideres jevnlig ut fra vurderinger i kommunens planstrategi.

Jordbruksavtalen

Den legger grunnlaget for landbrukets inntekter og forhandles frem mellom staten og næringen en gang i året. Kommunen har ingen innflytelse over disse forhandlingene.

St.meld. 9 (2011 – 2012)

Stortingsmeldingen trekker blant annet opp mål for forvaltningen av jordbruksarealene. Det er gjeldende nasjonal politikk at dyrka og dyrkbar jord i minst mulig grad skal tas til formål som ikke er forenlig med at arealene også i framtida skal kunne nyttes til matproduksjon. I meldingen om landbrukspolitikken er det og satt et mål om at produksjonen av mat skal økes i takt med økningen i befolkningen, slik at landets evne til å forsyne egen befolkning med mat, ikke blir redusert.

Lover

Plan og bygningsloven

Denne loven danner grunnlaget for all arealforvaltning og hjemler det viktigste dokumentet for arealforvaltningen i kommunen, arealplan. Det kommunen kan gjøre for å ivareta landbrukets produksjonsarealer er å utarbeide en arealplan som verner om dyrka og dyrbar jord og å forholde seg lojal til denne ved å holde dispensasjoner som beslaglegger dyrkajord på et minimum

Jordloven

Denne loven regulerer hvordan landbruksarealene – dyrka jord og dyrkbar jord – skal tas vare på. §12 i loven sier noe om fradeling – det vil si om en del av en landbrukseiendom kan skilles ut og få eget bruksnummer. Lovens § 9 legger premisser for hvordan dyrka og dyrkbar jord kan tas til andre formål enn landbruk, mens § 8 sier noe om hvilke krav som gjelder for hvordan landbruksareal skal brukes og stelles av dem som eier arealet. Kommunen praktiserer disse reglene, og f.eks. praksis for å ta i bruk jordbruksareal til andre formål, kan være avgjørende for arealforvaltningen.

Skogbruksloven

Regulerer hvordan skogarealene skal forvaltes, bl.a. fornying og stell, kravet til å kartlegge skogen og utarbeide skogbruksplan, veibygging i skog og hogst.

Viltloven

Forvalter viltet og dets leveområder, loven regulerer under hvilke rammer viltproduksjonen kan høstes. Denne loven forvaltes av Tingvoll kommune på vegne av Kristiansund kommune

Mål for landbrukets utvikling:

Nasjonale mål for landbruket:

- Stortinget vedtatt at matproduksjonen i Norge skal økes i takt med befolkningsveksten. Det vil si at matproduksjonen skal økes med 20% fram mot 2030. (St.m. nr 9 2011-2012)
- Stortinget vedtok den 08.12.2015 at det ikke skal omdisponeres mer enn 4000 dekar dyrkajord årlig, målet skal gradvis oppnås innen 2020. Kristiansunds kvote av dette kan beregnes til ca. 1,18 dekar årlig.

Målbeskrivelse i kommuneplanens samfunnsdel 2018-2030:

- Kristiansund kommune vil legge til rette for at matproduksjonen kan økes med 20% frem mot 2030, slik Stortingsmeldingen beskriver.
- Vi skal utarbeide egen landbruksplan med mål om at landbrukets ressurser skal utnyttes i langsiktige perspektiv og ivaretas for framtidige generasjoner.
- Her finner du ungdommer som satser på alternativt og bynært landbruk og hagebruk med omsetningsmuligheter i et inkluderende sentrum.

Beskrivelse av forvaltningsoppgaver og saksbehandling.

- a. Jordbruk, skogbruk og hagebruk i samarbeid med Gjemnes kommune.
Landbrukskontoret har ansvar for den lokale gjennomføringen av landbrukspolitikken. Det innebærer håndtering av landbrukets særlover, forvaltning av de ulike tilskuddsordningene og veiledning rundt regelverket. Hver år saksbehandles det søknader på ulike ordninger (prodtilskudd, miljøtilskudd, drenering, SMIL (spesielle miljøtiltak) og avløsning) med en påfølgende samlet utbetaling på i underkant av kr 4 millioner.
- b. Viltforvaltning i samarbeid med Tingvoll kommune
Avtale om administrativt vertskommunesamarbeid mellom Tingvoll kommune og Kristiansund kommune trådte i kraft 01.02.2018. Avtalen går ut på at Tingvoll kommune utfører de oppgavene Kristiansund kommune har etter viltloven. Kristiansund er også skogeier. Kristiansund kommune er med god margin den største skogeieren i Kristiansund kommune. Kommunen eier ca. 2 500 dekar produktiv skog fordelt på følgende eiendommer, 118/15, 120/11, 138/39, 127/1, 139/19, 142/1 og 119/216. Eiendommene ble primært kjøpt for å sikre områder som er ansett som viktige rekreasjonsområder med skiløype og turveg. Det er ikke planer om å ta ut tømmer på disse skogeiendommene.

Arealforvaltning og brukerkonflikter

Arealer er en ressurs som må forvaltes på en god måte. Mange byer og tettsteder ligger i tilknytning til gode landbruksarealer, og når byene vokser kan det fort oppstå konflikter mellom ulike formål. Dette kan medføre et høyt utbyggingspress på god matjord. Nedbygging av matjord er irreversibelt, og bør så langt det er mulig unngås. Derfor er arealplanlegging og hvordan Kristiansund kommune utvikler seg svært viktig for landbruket i kommunen. Ved å primært utnytte kommunens allerede brukte arealer, fremfor å bygge ned landbruks- områder, vil man kunne unngå at ytterligere dyrka mark går tapt.

Ut over å ivareta matjorda kan det være andre brukerkonflikter med andre samfunnsinteresser som næringsliv, boliger, fritidsbebyggelse, friluftsliv, jakt og fiske, infrastrukturanlegg. Det dreier seg både om bruk av innmark, skogbruk og utmark.

De viktigste konfliktområdene ifølge næringen selv er:

- Store avlingstap fordi hjortebestanden ikke beskattes tilstrekkelig (økonomisk tap for aktive jordbrukere på mellom kr. 500 000,- og kr. 1 000 000,- per år)
- Forbud med nydyrking av myr (reduserer utviklingsmuligheter for jordbruket i Kristiansund)
- Verne- og fritidsinteresser prioriteres fremfor næringsinteresser

Landbrukets samfunnsrolle:

Produksjon:

Mål

- Produsere maten landet trenger, Norge har per i dag en selvforsyningsgrad på ca. 50 % Kommunenes arealplanlegging må ivareta viktig produksjonsareal dersom vi skal greie å opprettholde innenlands matproduksjon.
- Vern om landbruksarealene. Omdisponering av landbruksareal til andre formål skal som grunnregel ikke skje. De sammenhengende, gode og ennå urørte landbruksarealene må gis et særlig og tydelig vern i kommuneplanens arealdel.

Tiltak:

- Stimulere bynær matproduksjon:
 - Legge til rette for at produksjonsarealene kan økes når aktive jordbrukere vil utvide driften.
 - Ivareta de sentrumsnære produksjonsarealene i kommuneplanens arealdel ved at arealene forblir LNF-område.
 - Prioritere økt lokal matproduksjon på produksjonsarealene fremfor verne- og fritidsinteresser.
 - Ivareta de sentrumsnære produksjonsarealene i kommuneplanens arealdel ved at arealene forblir LNF-område.
 - Plassere nye boligområder i god avstand til produksjonsarealene (200 meter).

- Ivareta en streng praksis i saksbehandlingen av søknader om utskilling av jordbruksareal til boliger med dispensasjoner fra jordlov, reguleringsplaner og LNF-områder i kommunens arealplan

Rekruttering

Mål

- Kommunen som landbruksmyndighet skal bidra til å rekruttere og beholde aktører i landbruksnæringen.

Tiltak

- Kommunen bør bidra ved temadager/sosialt samvær i samarbeid med bondelagsorganisasjoner og skogeierlag
- Kommunen skal bidra til god informasjon til aktørene om hvilke regler som gjelder og om viktige støtteordninger
- Orienterer nye potensielle bønder om tilskuddsordninger, regler og krav ved forespørsel
- Følge opp driveplikten hjemlet i jordloven

Klima- og miljøvernperspektivet:

Målbeskrivelse i kommuneplanen: «Vi har et miljø- og klimaperspektiv på alt vi gjør»

Utslipp av klimagasser

Mål

- Landbruket skal være en bidragsyter for å nå kommunens mål om redusert klimagassutslipp.
- Ivareta kulturlandskapets biologiske mangfold, samt opplevelser, og øke allmenhetens kunnskap og forståelse for kulturlandskapets verdi.

Tiltak

- Kommunen skal informere om ungsogpleie og skogskjøtsel
- Kommunen skal informere om klimavennlige driftsformer og følge opp Bondelagets ambisjon om et fossilfritt landbruk innen 2030
- Tilstrebe at kulturlandskapet i minst mulig grad blir nedbygd
- Håndheve forurensingsloven og forurensingsforskriften

Vannmiljø

Mål

Følge opp EUs vannrammedirektiv og jobbe for god økologisk tilstand i kommunens vannforekomster.

Tiltak

- Miljørettet gjødsling
- God jordstruktur
- Effektiv drenering
- Optimal kalking
- Følge opp tiltaksplan for vannområdene

Biologisk mangfold

Mål

Landbrukets ansvar for biologisk mangfold skal ivaretas.

Tiltak

- Kulturlandskap skal som hovedregel ikke omdisponeres
- Informere grunneiere om viktige naturtyper tilknyttet sin eiendom ved forespørsel

Skogbrukets miljøansvar

Mål

Skogressursene skal forvaltes på en bærekraftig måte som ivaretar hensyn som biologisk mangfold, landskap og friluftsliv.

Tiltak

- Kommunen skal sørge for at Norsk PEFC skogstandard for bærekraftig skogbruk etterleves.
- Det er et krav om at det er gjennomført miljøregistreringer i skogen til alle som skal levere tømmer.

Avfall og villfyllinger

Kommunen har en viktig rolle som tilsynsmyndighet etter forurensningsloven. Avfall og villfyllinger kan være et problem på enkelte landbrukseiendommer, og det må være et mål å få ryddet opp i slike for blant annet å forhindre forurensing i form av avrenning av miljøgifter.

Mål

Opprydding i miljøfarlig og skjemmende avfall på landbrukseiendommer.

Tiltak

- Kommunen skal informere, veilede og motivere til tiltak som kan forebygge og forhindre forurensning, til eksempel orientere næringsaktørene om returordning for landbruksplast
- Kommunen skal føre tilsyn for å avdekke eventuelle villfyllinger
- Kommunen skal følge opp funn etter tilsyn av fyllinger/avfall med pålegg om retting/fjerning

Kulturlandskap**Mål**

- Bevare landbrukets kulturlandskap
- Minimalisere tap av kulturminner som følge av landbruksdrift
- Ivareta kulturlandskapets verdier knyttet til biologisk mangfold, samt opplevelser, og øke allmenhetens kunnskap og forståelse for kulturlandskapets verdi

Tiltak

- Kommunen følger opp driveplikten som er hjemlet i jordloven.
- Bevare kulturlandskapet ved å hindre nedbygging.
- Håndheve forurensningsloven og forurensningsforskriften.

Folkehelseperspektivet:

Mål: Kommuneplanens samfunnsdel:

«Vi har lagt til rette for god helse og livskvalitet for alle, uansett alder».

Landbrukets produksjon er viktig for folkehelsearbeidet. For helsetilstanden i befolkningen er produksjon av trygg og næringsrik mat en viktig faktor. Kunnskap om sunn mat og tilberedning av mat er en viktig del i arbeidet med å forebygge sykdom. Barnehager og skoler sentrale aktører. Barn og ungdom må få kunnskap om norsk matproduksjon gjennom undervisning og informasjon.

Bruk av grøntarealer i nærmiljøet påvirker livskvaliteten og helsa vår. Tilrettelegging av befolkningens tilgang og bruk av friluftsområder er en viktig del av folkehelsearbeidet. Bredt folkehelseperspektiv er viktig i all samfunnsplanlegging.

Tiltak:

Forvalte kultur- og utmarksareal for friluftsliv og opplevelser, med minst mulig konflikter med landbruksinteresser.